

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Jaroslava Hubáčka a JUDr. Tomáše Foltase v právní věci žalobce: **J. H.**, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 31, Brno, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 26. 8. 2014, č. j. 59 Af 17/2014 – 49,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 26. 8. 2014, č. j. 59 Af 17/2014 – 49, nebylo žalobci (dále jen „stěžovatel“) přiznáno osvobození od soudních poplatků a současně byl zamítnut jeho návrh na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě proti rozhodnutí Odvolacího finančního ředitelství ze dne 23. 9. 2013, č. j. 22992/13/5000-14402-809436. Krajský soud v odůvodnění napadeného usnesení uvedl, že podle stěžovatelem vyplněného „Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“ (dále jen „prohlášení“) je stěžovatel svobodný a má vyživovací povinnost k nezletilé dceři B. H., s níž žije ve společné domácnosti. Dcera je držitelkou průkazu ZTP/P, přičemž její rehabilitační pobyty v roce 2011 stály téměř 200.000 Kč. Podle potvrzení zaměstnavatelky stěžovatele A. H. činil jeho průměrný měsíční příjem za I. pololetí roku 2014 7.602 Kč. Stěžovatel v prohlášení rovněž uvedl, že nemá majetek, který by mohl být zpeněžen, neboť je obstaven zcela nezákonnými exekucemi, které mu brání v dispozici s ním, a proto ho ani neuvádí, neboť nemá vliv na řádně vykázané příjmy ze zaměstnání a pronájmu. Stěžovatel má mít také dluhy v souhrnné výši 3.000.000 Kč, a to z důvodu hypotéky a vysokých nákladů na zajištění péče a potřeb své dcery. Podle krajského soudu je zásadně na účastníku řízení, aby uvedl a doložil veškeré skutečnosti rozhodné pro posouzení žádosti o osvobození od soudních poplatků. Ačkoliv byl stěžovatel řádně poučen, že má uvést veškerý majetek větší ceny, který mu v době podání žádosti patřil (čl. VII. bod 25 prohlášení), neučinil tak a tvrdil, že mu byl obstaven nezákonnými exekucemi. V čl. IX. bod 28 prohlášení stěžovatel uvedl pouze souhrnnou výši dluhů, aniž by je jakkoliv identifikoval a také

nevedl, kdo jsou jeho věřitelé. Stěžovatelovou povinností přitom bylo pravdivě a úplně uvést veškerý majetek větší hodnoty, tedy nejen nemovitý (o jehož vlastnictví měl krajský soud povědomí jak z předchozí úřední činnosti, tak i z napadeného rozhodnutí), byť je předmětem výkonu rozhodnutí nebo exekuce. Stěžovatel měl také uvést, na základě jakého rozhodnutí správního nebo soudního orgánu, tj. na základě jakého právního titulu, a pro jakou výši dlužné částky, s tímto majetkem nemůže disponovat. Na základě údajů uvedených v prohlášení tedy krajský soud dospěl k závěru, že stěžovatel má majetek větší hodnoty, který však nebyl nijak konkretizován. Zároveň stěžovatel krajskému soudu nesdělil, natož aby věrohodným způsobem doložil, že byl na jeho majetek větší hodnoty skutečně nařízen výkon rozhodnutí nebo exekuce. K tvrzeným dluhům v celkové částce cca 3.000.000 Kč stěžovatel rovněž nic bližšího nevedl. Proto krajský soud nemohl posoudit, jak uvedená částka v současné době ovlivňuje stěžovatelovu platební schopnost. Pokud jde o jeho vyživovací povinnost k dceři, krajskému soudu není zřejmé, zda na ni přispívá i její matka, případně jakou částkou. Pokud se jedná o náklady na dceřinu rehabilitaci, ty byly vynaloženy již v roce 2011. Krajský soud proto posoudil tvrzení stěžovatele jako neúplná, v důsledku čehož ve vztahu k podané žádosti neunesl ani břemeno tvrzení, ani břemeno důkazní. Z tohoto důvodu ve smyslu ust. § 36 odst. 3 s. ř. s. nepřiznal stěžovateli osvobození od soudních poplatků a vzhledem k této skutečnosti žádost o ustanovení zástupce z řad advokátů zamítl.

Proti tomuto usnesení podal stěžovatel v zákonné lhůtě kasační stížnost, v níž uvedl, že správní žaloba byla podána řádně, důvodně a včas. Krajský soud podle jeho názoru nesprávně posoudil otázku týkající se osvobození od soudních poplatků a ustanovení právního zástupce. Stěžovatel má za to, že důvodnost přiznání osvobození od soudních poplatků řádně prokázal. Dále namítal, že byl upřednostněn příjem státu ze soudních poplatků, aniž by se krajský soud zabýval skutečným skutkovým a právním stavem dané věci. Z výše uvedených důvodů stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Zároveň požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Navrhl také, aby kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s ust. § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, a přitom neshledal vady uvedené v odstavci 4, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Nejvyšší správní soud netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, protože za situace, kdy je předmětem přezkumu usnesení, jímž krajský soud stěžovateli nepřiznal osvobození od soudních poplatků, trvání na zaplacení soudního poplatku by znamenalo jen další řetězení téhož problému. To by vedlo k popření cíle, jenž stěžovatel podáním žádosti sledoval, a k popření smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumáno, zda měl být stěžovatel osvobozen od soudních poplatků či nikoliv (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, a ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77; oba dostupné na www.nssoud.cz).

Dále se Nejvyšší správní soud zabýval stěžovatelovou žádostí o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Podle ust. § 35 odst. 8 věta první s. ř. s. může být navrhovatel, u něhož jsou dány předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, ustanoven zástupce, jímž může být i advokát. Z důvodu zamezení řetězení problému Nejvyšší správní soud neposuzoval, zda stěžovatel splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, ale zabýval se pouze hodnocením, zda je ustanovení zástupce nezbytně nutné k ochraně jeho práv a dospěl k závěru, že tomu tak není. Kasační stížnost splňuje předepsané náležitosti a lze z ní seznat, z jakého důvodu stěžovatel považuje napadené usnesení krajského soudu za nezákonné. V předmětné věci jde navíc o posouzení, zda stěžovatel v řízení před krajským soudem prokázal splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků. Nejvyššímu správnímu

pokračování

soudu tak nic nebrání, aby o podané kasační stížnosti rozhodl (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 3. 2013, č. j. 9 As 1/2013 - 23).

Účelem osvobození od soudních poplatků je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživé finanční situaci, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“).

Podle ust. § 36 odst. 3 s. ř. s. pokud účastník doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela, lze pak pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody.

Úprava poplatkové povinnosti, resp. osvobození od ní, v zákoně o soudních poplatcích, představuje jednu ze základních součástí práva na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Je proto nutné vždy pečlivě zkoumat, zda jsou pro osvobození od soudních poplatků splněny zákonné podmínky. Je to přitom účastník řízení, kdo musí uvést skutečnosti, které jeho osvobození od soudních poplatků odůvodňují. Nejvyšší správní soud již v usnesení ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, dostupném na www.nssoud.cz a publ. pod č. 537/2005 Sb. NSS, vyslovil závěr, že „*povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje.*“ Obdobný právní názor byl vysloven Nejvyšším správním soudem např. rozsudku ze dne 3. 8. 2011, č. j. 2 Afs 36/2011 – 81. Soud tedy z vlastní iniciativy nezjišťuje podrobnosti o majetkových poměrech účastníka řízení, ale pouze hodnotí informace, které mu účastník řízení sám sdělí.

Při posuzování stěžovatelovy žádosti o osvobození od soudních poplatků vycházel krajský soud z jím vyplněného prohlášení ze dne 28. 7. 2014, které obsahuje zcela jednoznačný pokyn, že „*[ž]adatel(ka) uvede veškerý majetek větší ceny, který mu patří (včetně majetku, jenž má se svým manželem ve společném jmění) v době podání tohoto potvrzení*“. Stěžovatel však pouze obecně uvedl, že nemá žádný majetek větší ceny, se kterým by mohl disponovat z důvodu vedených exekučních řízení. V oddílu IX. *Závazky* pak doplnil, že má dluhy v souhrnné výši cca. 3.000.000 Kč. Tato svá tvrzení však nijak nekonkretizoval ani nedoložil, např. výpisy z katastru nemovitostí, rozhodnutími o nařízení exekuce, smlouvami či jinými listinami prokazujícími výši dluhů a existenci stěžovatelových věřitelů. Jediný konkrétní údaj uvedený v oddílu VII. prohlášení jsou sp. zn. 37 Cm 386/98 a 5 Nc 4172/2008 s poznámkou, že se jedná o nepravomocné nalézací řízení. Z takového údaje, zejména bez uvedení souvislostí se stěžovatelovým osobním majetkem, nelze učinit žádné závěry ohledně existence a hodnoty tohoto majetku. Stěžovatel rovněž nedoložil, jaké jsou jeho výdaje na bydlení a na jím tvrzenou nákladnou léčbu jeho dcery. Krajskému soudu tak nedal možnost, aby mohl komplexně posoudit jeho majetkové poměry. Stěžovatel přitom byl v předtištěném prohlášení dostatečně informován, jaké skutečnosti jsou při rozhodování o osvobození od soudních poplatků relevantní. Povinností stěžovatele tedy bylo tyto skutečnosti, včetně veškerého osobního majetku, uvést. Pokud by toto splnil, mohl by se domáhat komplexního posouzení všech rozhodných skutečností. Stěžovatel však i přes jednoznačné a srozumitelné poučení soudu nesdělil dostatečné údaje o svém osobním majetku s odůvodněním, že ten nemůže být zpeněžen. K tomuto hodnocení je však oprávněn pouze soud, nikoliv sám stěžovatel. Za těchto okolností dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že postup krajského soudu byl v souladu se zákonem, když stěžovatelem předložené podklady správně vyhodnotil jako neúplné a nezpůsobilé k osvědčení jeho majetkových a sociálních poměrů.

Ze všech uvedených důvodů není kasační stížnost důvodná, a proto ji Nejvyšší správní soud podle ust. § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s. zamítl. Ve věci rozhodl v souladu s ust. § 109

odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud rozhodl ve věci samé bez zbytečného odkladu, nerozhodoval již o návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ust. § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Nejvyšší správní soud žádnému z účastníků náhradu nákladů nepřiznal, protože stěžovatel v řízení úspěch neměl a odvolacímu finančnímu ředitelství žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. října 2014

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu